

תוצאות חיים

שיעור מפי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א - פוסק עדת תימן

גליון 89

פרשת ויצא

ה'תשפ"ב ב'של"ג

יו"ל ע"י התאחדות בני הישיבות ובסיוע מוסדות יד מהר"ץ

נושאי השיעור: א. כנגד מי נתקנה תפילת מוסף – דברי הזוהר שתפילת מוסף תיקנה יוסף והיכן זה נרמז – דברי היעב"ץ וביאור דבריו ממרן שליט"א – דחיית מי שהבין אחרת בדברי היעב"ץ – גדלותו ובקיאותו של היעב"ץ בספרי הזוהר – מקור דברי הזוהר שאליו התכווין היעב"ץ – יישוב נפלא ממרן שליט"א שאין סתירה בזוהר – תירוץ הפלא ופלא שכתב החקל יצחק ליישב דברי הזוהר עם הגמ' בברכות (כו:) – באיזה בור תיקן יוסף את תפילת מוסף.

ב. ביאור חריף שרשב"י איים על ר"ע שישחרר אותו מבית האסורים – האם יש מעלה באריכות ימים – כיצד ר"ע לימד את הרבים בהיותו בבית האסורים – חיזוק ביאורו של מרן שליט"א ושהיא הדרך הפשוטה והישרה.

תמיהה גדולה על המבארים אחרת את דברי היעב"ץ

א.

אבל מי שיראה בתלמוד בבלי מתיבתא (ברכות ח"ב בילקוט ביאורים דף ריא) שהם מביאים את דברי היעב"ץ, ונראה שהם הבינו שכוונת היעב"ץ להקשות את קושית החקל יצחק, וזה הלשון שם, היעב"ץ הביא שבזוהר (ח"ג דף שב:) משמע שתפילת מוסף היא כנגד יוסף, אבל מכל מקום לא מצאנו על כך סמך בפסוק ולכן שפיר הקשו מי תיקן תפילת מוסף ע"כ.

היעב"ץ עצמו לא ציין את מקור דברי הזוהר, כיון שהדברים היו פשוטים לו כ"כ כמו אדם שאומר לחבירו פסוק פלוני כתוב בספר בראשית, היעב"ץ היה מקובל גדול ובקי עצום בכל ספרי הזוהר ולכן הוא לא ציין כלום. והם [במתיבתא] ציינו לזוהר בח"ג דף שב: וכדלקמן. אולם תמוה מאוד איך שהבינו את דברי היעב"ץ שר"ל כיון שלא מצינו לדברי הזוהר סמך בפסוק אז מוכח דלא כהזוהר וזה כביכול מסביר את קושית הגמ' שלכן הקשו מי תיקן תפילת מוסף. אבל הדבר תמוה וכי לא מצאנו בדברים דומים שהגמ' לא מוצאת מקור ואומרת שגמרא גמירי לה. ועוד תמוה שהם דלגו על המלים ולא אשכחן [בתלמודא] בהדיא שבמלים אלו היעב"ץ מתכוון לומר שבגמ' אין מקור לדברי הזוהר ונראה שהיעב"ץ מתכווין שיתכן שיש בזה מ'ח', שלפי הזוהר יוסף תיקן תפילת מוסף ולדברי הגמ' לא. ולא שהיעב"ץ בא ליישב את דברי הזוהר עם הגמ'. אלא הוא רק כמעיר שיש סתירה בין הגמ' לזוהר.

דברי הזוהר ששבעה קורבנות מוסף הם כנגד שבעה צדיקים והאם יש ראייה מהזוהר שיוסף תיקן את תפילת מוסף

עכשיו נראה אם אכן כתוב בזוהר שיוסף תיקן תפילת מוסף. במתיבתא ציינו לח"ג דף שב: וחושבני שגם זה טעות וכדלקמן. ח"ג זה חומש במדבר ונמצא זה בהשמטות של הזוהר והאמת היא ששם כתוב רק חצי דבר, שזה לשון הזוהר שם, לקבל אינון שבעה זכאין, פקיד קודשא בריך הוא באורייתיה לקרא קרבן מוסף, בשבעה זמנין בשתא, בנין לאוספא להו תפנוקין ועידונין מבי מלכא, דישבוען אבהן בקדמיתא, ובתר כן בנין, והם שבעה זמנין ולא יתיר ע"כ. וזה לשון המתוק מדבש בתרגומו ובביאורו דברי הזוהר, כנגד אותם שבעה צדיקים הנזכרים שהם מושרשים בשבע ספירות העליונות, צוה הקב"ה בתורה להקריב קרבן מוסף בשבעה זמנים בשנה ע"כ. ישנם הרי שבעה מוספים א. שבת ב. ר"ח ג. ראש השנה ד. יום כיפור ועוד שלשה רגלים פסח, שבועות וסוכות ושבעת המוספים הללו הם כנגד שבעה צדיקים, וממשיך הזוהר, בשבת לקבל צדיק יסוד עולם, דאקרי כ"ל ואקרי שבת, לאוספא ליה עידונין ממוחה סתימאה ע"כ. וכתב המתוק מדבש וז"ל, בשבת הקריבו קרבן מוסף כנגד צדיק יסוד עולם שיוסף היה אחוז בו והיסוד נקרא כ"ל ונקרא שבת וכו' ע"כ. ועוד מצינו שיוסף נקרא כ"ל שכתוב "ויכלכל יוסף" ואכמ"ל.

זה הזוהר שצויין במתיבתא כמקור לדברי היעב"ץ, יש להעיר, ראשית, הזוהר כאן מדבר על קרבן מוסף ולא על תפילת מוסף, ולא מה, הם עושים 'הקש' אם קרבן, הוא הדין לתפילה, אבל זה לא מפורש. ועוד, שבהמשך הזוהר כתוב שבראש חדש הקרבן מוסף היה כנגד דוד ובפסח כנגד אברהם אבינו בעצרת כנגד יעקב שהיה השלישי לאבות בראש השנה זה כנגד יצחק שנולד ביום זה, ביום כיפור זה כנגד משה רבינו שאז הקב"ה אמר לו סלחתי כדברך ובחג סוכות זה כנגד אהרן שבזכותו היה שבעה עננים ולכן עושים סוכות.

ולא יתכן שהיעב"ץ התכוון לזוהר כאן, שהרי כאן כתוב שיש שבעה מוספין כנגד שבעה צדיקים ולא כתוב דוקא שמוסף הוא כנגד יוסף.

מקור לדברי הזוהר שאליו התכוון היעב"ץ

ולע"ד נראה שהיעב"ץ התכוון לזוהר במק"א והוא בתיקוני הזוהר תיקון יח דף לד ע"ב וז"ל, תפילת מוסף דא צדיק דכליל כולו צלותין וביה אמרין בצלותא דמוסף כתר יתנו לך וכו' ע"כ. וזה ראייה מפורשת מהזוהר שתפילת מוסף כנגד צדיק שזה יוסף כידוע.

מ'ח' התנאים כנגד מי נתקנו התפילות

בגמ' בברכות דף כו: כתוב כך, איתאמר רבי יוסי ברבי חנינא אמר תפילות אבות תקנום, רבי יהושע בן לוי אמר תפילות כנגד תמידין תקנום. והגמ' מביאה שיש ברייתא לכל אחד מהם, תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא אברהם תקן תפילת שחית שנא' (בראשית יט, כז) "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" ואין עמידה אלא תפלה שנאמר (תילים קי, ל) "ויעמד פינחס ויפלל", יצחק תקן תפילת מנחה שנא' (בראשית כד, כג) "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" ואין שיחה אלא תפילה שנאמר (תילים קב, א) "תפלה לפני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו". יעקב תקן תפלת ערבית שנא' (בראשית כח, יא) "ויפגע במקום וילן שם" ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיה ז, טז) "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע ב"י ע"כ. ולא קשה על ריב"ל שסובר שתפילות כנגד תמידין תקנום כיון שזה רק דרשות ולא חייב להסביר כך ומ"מ ריב"ל הביא מכאן אסמכתא לדבריו ואח"כ הגמ' מביאה עוד תניא כוותיה דרבי"ל וכו' יעוש"ב.

ומסקנת הגמ' שגם ריב"ל שסובר שתפילות כנגד אבות תקנום חייב להיות שהוא מודה שהתפילות נתקנו גם כנגד התמידין כיון שאם לא כן יקשה מי תיקן את תפילת מוסף וז"ל הגמ', לעולם אימא לך תפילות אבות תקנום ואסמכתוהו רבנן אקרבנות, דאי לא תימא הכי תפילת מוסף לריב"ל מאן תקנה, אלא תפילות אבות תקנום ואסמכתוהו רבנן אקרבנות ע"כ. ופרש"י תפילת מוספין מאן תקנה, אלא ע"כ רבנן אסמכתוהו אקרבנות וכי עיינו במוספין ולא מצאו תפלה כנגדה עמדו הם ותקוהו ע"כ.

מנין שיוסף תיקן את תפילת מוסף וקושיא עצומה מהגמ' בברכות (כו:)

לפני שבועיים שאלנו בשיעור את תפילת מוסף, וכמה מהבחורים אמרו מסביר שיוסף תיקנה, והבה"ח בניהו בוסית הקשה מהגמ' בברכות ה"ל ששם מופרש רואים לא כך. וזה שאלה עצומה. וחפשיית בספרים וראיתי שמדברים בזה הרבה אחרונים ולכאור' הראשון שכתב ע"ז זה היעב"ץ וז"ל, דאלת"ה תפילת מוסף וכו'. ו"ב בספר הזוהר משמע שהוא בסוד יוסף מ"מ לא אשכחן לה בתלמודא בהדיא ולא סמך בכתוב ע"כ. ונראה שיעב"ץ עמד בזה וכדלקמן. ויותר מפורש מצינו בספר חדשים גם ישנים (על הגמ' בברכות) שכתב דבזוהר הקדוש משמע דיוסף תיקן תפילת מוסף ע"כ.

ובספר חקל יצחק פרשת ויחי עה"פ ותשב באיתן קשתו (כט, כד) דף ריב כתב בזה"ל, יש לפרש דהנה האריז"ל כתב בכוונת מוסף דשבת, דמוסף הוא בחינת יוסף דהי"ד דיוסף בחילוף א"ת ב"ש הוא מ', א"כ הוא אותיות מוסף עיי"ש. ע"כ. הרי אותיות הא"ת ב"ש הם א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"ף ז"ע ח"ס ט"ן י"ם כ"ל, נמצא דהאות יו"ד והאות מ"ם מתחלפות ולכן מוסף זה יוסף. וממשיך החקל יצחק בזה"ל, וראיתי בספרים שהקשו על דבריו מהגמ' דברכות (כו:): דפריך אמ"ד תפילות אבות תקנום, תפילת מוסף לר' יוסי בר' חנינא מאן תקנה, אלא אבות תקנום ואסמכתוהו רבנן אקרבנות עיי"ש ובפרש"י, ולשיטת האריז"ל שפיר"ל דיוסף תקנה, ומ"מ לא דאסמכתוהו אקרבנות ע"כ.

ביאור דברי היעב"ץ בסוגיא דברכות (כו:)

נחזור לדברי היעב"ץ שכתב 'בספר הזוהר משמע שהוא בסוד יוסף', נראה שהיעב"ץ נזהר ולא כתב שיוסף תיקן תפילת מוסף כמו שכתבו בספרים אחרים. גם באריז"ל לא כתוב שיוסף תיקן תפילת מוסף ועוד מעט נראה שגם בזוהר לא כתוב שיוסף תיקן. ומה שבאחרונים כתוב שיוסף תיקן כך הם הבינו מהזוהר, אבל בזוהר כתוב רק שזה כנגד יוסף. עכ"פ נראה מדברי היעב"ץ שלא עשה מהו קושיא אלא הוא כמעט בדרך אגב שבספר הזוהר משמע שהוא בסוד יוסף ולא מצינו בחז"ל ובפוסקים רמז לזה.

ונראה שכל הפיסקא במתיבתא שהביאו בשם היע"ץ משובשת, שגם לא זכינו את כוונת דבריו, וגם לא ציינו נכון למקור המתאים שבוזהר וכו'. עכ"פ זכינו אנחנו להבין את אמיתות כוונת היע"ץ כמו שנתבאר.

ישו נפלא ממרן שליט"א בין הזוהר שבהשמטות לזוהר שבתיקונים

אבל לכא' יש להקשות סתירה בדברי הזוהר, שבתיקונים כתוב שתפלת מוסף היא כנגד יוסף, ובהשמטות הזוהר מובא שתפלת מוסף היא כנגד שבעה צדיקים. אמנם לאמתו של דבר זה רק נראה סתירה 'חיצונית', שהתשובה היא כיון שיוסף נקרא כ"ל אז הוא מקשר את כל המוספין יחד ולכן זה נקרא על שמו שבלעדיו כל אחד היה בנפרד. ואיך שיהיה אם היע"ץ רוצה לציין מקור לדבריו לא מתאים לציין לזוהר שבהשמטות ופשוט. ונוסיף לבאר שישנם הרי שבעה ספירות שהם חג"ת נה"ם דהיינו חסד שזה אברהם גבורה שזה יצחק ותפארת שזה יעקב ואח"כ יש נצח והוד ואח"כ יסוד שזה יוסף שהוא כולל את כולם ביחד, וכל השפע של הספירות עובר דרך יוסף שהרי הם מעליו, והוא מעביר הכל למלכות. נמצא שיוסף הוא הכל. והדברים עמוקים וחתומים אבל לכה"פ נבין את המלים. [ובשערי יצחק הרחבנו בזה קצת יותר].

ישו נפלא ומתוק מדבש מהחקל יצחק ליישב את דברי הזוהר והגמ' בברכות

עכשיו צריכים 'למנות' שהרי אנחנו לא ישיבה של מקובלים... איך אפשר ליישב את דברי הגמ' בברכות עם דברי הזוהר שתפלת מוסף היא כנגד יוסף.

ראיתי תירוץ הפלא ופלא, דבר מתוק מאוד שכתב החקל יצחק שהוא הרי שאל את השאלה וז"ל, וז"ל עפמ"ש הישמח משה פ' ויצא דמוכרח לומר נמי כנגד תמידית תקנום דאל"כ קשה הא היום הולך אחר הלילה, וא"כ הו"ל ליה לאברהם לתקן תפלת ערבית בהתחלת המערת לעת ויצחק שחרית ויעקב מנחה, אלא עכצ"ל כנגד תמידית תקנום ובקדשים הלילה הולך אחר היום עי"ש. וע"כ הישמח משה שואל שאלה נפלאה איך אברהם איבנו תיקן תפלת שחרית הרי היום הולך אחר הלילה וא"כ כיון שאברהם היא הראשון שבאבות היה צריך להיות שהוא יתקן את תפלת ערבית ויצחק יתקן תפ"מ, וע"ז תירץ, שעל כורחנו לומר שתפלות כנגד תמידית תקנום, ובקדשים הכלל הוא שהלילה הולך אחר היום ולכן אאע"ה יתקן את תפ"מ. ועכשיו מקשה החקל יצחק וז"ל, וקשה לדבריו דלפי הס"ד דלא אמרנו אסמכינהו רבנן אקרבות, הו"ל ליה להגמ' למיפדך הכי, כמו דפריך ממוסף ע"כ. דהיינו אם נכון הדבר הזה שחייב להיות שתפלות כנגד תמידית תקנום מכיון שאאע"ה יתקן תפ"מ, אז למה הגמ' הוכיחה שתפלות כנגד תמידית תקנום רק ממוסף, היה לה להוכיח מסדר תקוני התפילות. וע"ז כתב לתרץ שקודם מתן תורה הלילה הלך אחר היום וז"ל, אלא דזה אינו דהא כתב הפנים יפות (בעל ההפלאה) עה"ת סוף פרשת ב, דקודם מתן תורה היה הלילה הולך אחר היום כמו בן נח, וא"כ האבות שפיר תקנו כסדר ע"כ. ועכשיו מובן מדוע הגמ' לא הוכיחה מסדר תיקוני התפילות של האבות הקדושים. אבל יהיה קשה איך יתכן לומר שיוסף יתקן תפלת מוסף הרי לפי הסדר יוסף הוא אחרי יעקב ונמצא שתפלת מוסף צריכה להיות אחרי תפלת ערבית ואיך יוסף נכנס בין תפ"ש לתפ"מ. וז"ל, אכן ממוסף אי נימא דיוסף תקנה, עדיין קשה מדוע לא תקנה אחר תפלת ערבית כסדר ולמה קבעה קודם מנחה ע"כ. וע"ז כתב לתרץ נפלא וז"ל, אלא ע"כ צריך לומר דלפי הס"ד דש"ס אי אפשר לומר דיוסף תקנה, והאריז"ל לא קאמר הכי אלא להמסקנא דאסמכינהו אקרבות וכיון דקרנן מוסף הוא אחר התמיד של שחי ע"כ תקנה אחר שחרית, וזה כוונת הש"ס, מוסף מאן תקנה, דאי אפשר לומר דיוסף תקנה, דאם כן מאי בעי אחר שחרית, הו"ל ליה לתקנה אחר ערבית כסדר האבות, אלא עכצ"ל דאסמכינהו רבנן אקרבות, ואם כן שפיר יש לומר דיוסף תקנה ע"כ. דהיינו כל דברי האריז"ל שיוסף יתקן תפלת מוסף זה יכול להיות רק אחרי מסקנת הגמ' שתפילות כנגד תמידית שאז יתכן שיוסף יכנס בין הקרבן של שחרית לקרבן של מנחה. ויש להוסיף, אם כדבריו צריך להבין מדוע יוסף יתקן תפלת מוסף ולא יצחק. שבא אחרי אברהם. וצריך לומר כיון שתפלת מוסף זה תפילה לא קבועה לכן רק יוסף חשב לתקן ע"ז. עכ"פ הפירוש הזה ממש מתוק מדבש רק אי אפשר לומר שזה כתוב בגמ', אבל מ"מ אפשר לומר כך וע"ז אין סתירה בין הזוהר והאריז"ל, לגמ'.

נידון בכוונת העיון יעקב באיזה בור תיקן יוסף את תפלת מוסף

בעיון יעקב נראה שעלה לו הרעיון מעצמו לומר שיוסף יתקן תפלת מוסף, ובכך הוא מקשה על הגמ' וז"ל, הגמ' מוכיחה דגם האומר תפלות אבות תקנום על כרחך מודה דאסמכינהו רבנן אקרבות דאי לא תימא הכי תפלת מוסף מאן תקנה, וליכא למימר דיוסף צדיק תקנה כששמו אותו בבור או אחד משאר גדולי התורה תקנו אותה כמו האבות. דא"כ הו"ל ליה להתפלל בכל יום ולמה מתפללים אותה רק ביום שיש בו קרבן מוסף ולא ודאי שהיא כנגד הקרבנות ע"כ.

ויש לדון על איזה בור דיבר העיון יעקב, הרי יוסף היה פעמיים בבור, פ"א כשאחיו זרקו אותו לבור ופעם שניה שפוטטר שם אותו בבור. ובפוסק הראשון כתוב שהאחים השליכו את יוסף בבור, ולא כתוב ששמו אותו בבור ובבור השני עם פוטטר כן כתוב ששמו אותו כמ"ש כ"י גנג גנבתי מארץ העברים וגם

פה לא עשיתי מאומה כי שמו אותי בבור" נמצא שלפי המלים של העיון יעקב כוונתו על הבור השני וגם כך מסתבר שהיה זה הרבה זמן משא"כ כשהאחים השליכו אותו לבור שזה היה זמן קצר.

אבל אפשר לומר אחרת וכדלקמן. כתוב שביום רביעי מכרו את יוסף, וישנו רמז לזה בפסוק שכתוב "ואני אנה אני בא" והמלים "אני אנה" הם ר"ת "אל נקמות ידוד אל נקמות הופיע" וזה הרי המזמור של יום רביעי ובגמ' בגיטין (עז): כתוב שהימים רביעי חמישי ושישי הם שייכות לשבת וא"כ יש צד לומר שתיקן תפלה זו כשהשליכו אותו האחים לבור. אבל אם זה היה בבור ששם אותו פוטטר אז זה ודאי מסתדר יותר שהרי היה זה בשבת ובמדרש דרשו שהמעשה עם אשת פוטטר היה בשבת מהפסוק "ויבא הביתה לעשות מלאכתו" (בראשית לט, יא) ויש גזירה שווה מלאכתו מלאכתו כמ"ש כ"י בו שבת מכל מלאכתו" (שם ב, ג).

לענינו, העיון יעקב דוחה את האפשרות לומר שיוסף יתקן את תפלת מוסף שא"כ מדוע לא מתפללים תפלת מוסף כל יום, אבל ראינו שבהרבה ספרים כן כתבו כך ונראה שלא הפריע להם השאלה הזאת, וצריך לומר שזה לא מוכרח, וכמו שביארנו שאדרבה כיון שאינה תפילה קבועה האבות לא יתקנו אותה ודוקא יוסף.

ב.

דברנו על הגמ' בפסחים (דף קיב). שרשב"י אמר לר"ע אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחאי אבא והוא מוסרך למלכות, ובהרבה ספרים תמהים איך יתכן שרשב"י יאמר כך לרבו ויש שהוסיפו להקשות שהרי כתבו בשו"ע שאם אדם מאיים על חבירו שימסור אותו למלכות הוא נחשב מוסר וא"כ איך מותר לר"ע ללמד את רשב"י. ואנחנו תרצנו שרשב"י סובר שיותר לומר כן ושהדברים כפשוטן והארכנו בזה בשיעורים שעברו.

אבל ראיתי בספרים כמה תירוצים ונעמוד עליהם בס"ד.

בספר אחד ראיתי שכתב מהלך מאוד חריף וז"ל, ח"ו לומר על אדונינו בן יוחאי שרצה למסור את ר"ע למלכות, להלשין על מישהו רע, אלא להפך אני מוסרך למלכות ע"ז שבקשתי ממך שתלמד ממדי ולא רצית ועל ידי זה ישחררו אותך מבית האסורים, והרי אתה אמרת כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא לידי מקרא זה ואקיימו [דהיינו "בכל נפשך" אפילו נולדו נפשך] ורשב"י הכיר ברבן שלא ירצה בשום אופן שחרורו כזה, ועל כך איים עליו בזה, ואז ר"ע הסכים ע"כ. פירוש זה מאוד חריף, אבל הוא נראה עקום... שלא מובן לפ"ז המשך דברי הגמ' וכו' ואין צורך להאריך.

בספר נתן פריו (דף קיא) כתב לתרץ, ובהקדים דברי הגמ' במעילה שר"ע קרא לרשב"י בני, וזה מפני שהמלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו. והרמב"ם כותב באגרת לרבי אברהם בנו "אשרי אדם שחתם את ימיו מהרה" דהיינו אשריו של האדם שסיים את תפקידו בעולם במהרה. ואומר ע"ז החת"ס שלא מדובר על אדם שמלמד תלמידים דאע"פ שהוא מושלם עדיין יש לו ללמד את התלמידים, וא"כ אדרבה צריך הוא להמשיך לחיות כדי ללמד ומביא לזה רמז מהפסוק "והותרך ה' לטובה בפרי בטנך" (דברים כח, יא) דהיינו אם האדם נותר בחיים כדי ללמד זה לטובה, והנה ר"ע לימד תורה ברבים, וכל זמן שלימד היה תועלת בקיומו בעולם אבל כשנתפש לבית האסורים הוא כבר לא יכול ללמד, וכיון שר"ע הוא כבר השלים את תפקידו ואינו מלמד לרבים עליו נאמר אשרי מי שחתם את ימיו במהרה, וע"ז אומר רשב"י לר"ע אם אתה לא מלמד אותי אין לך למה להשאר בעולם הזה ולכן אני יאמר ליוחאי, אבא דהיינו אם אתה לא מלמד אותי אז רק יוחאי הוא אבא שלי, וזה מסירה למלכות, שכיון שר"ע לא מלמד, ממילא הוא ימסר למלכות שאין סיבה שישאר בחיים, ותיקיימו בו דברי הרמב"ם. והנתן פריו כ"כ התפעל מהחידוש שלו וכתב "יתתי לי שזכיתו להצדיק את התנא האלדי רשב"י עכ"ד.

אבל האמת היא שהפירוש הזה לא מתקבל, שהרי כתוב שר"ע גם כשהיה בבית האסורים החכמים היו שולחים אליו שאלות מבית המדרש, והיו עושים זאת בערמה, שהיו שולחים מישהו צועק ברחוב לדוגמא, מי פה מוכר מסמרים ומה הדין במקרה פלוני ושוב השליח צועק איפה מי שמוכר מסמרים כך היה אותו אדם צועק ליד בית האסורים, ור"ע היה שומע את השאלה והיה צועק, מי שמוכר את המסמרים הוא ברחוב אחר והדין הוא שזה כשר, ותמצאו את המוכר ברחוב פלוני. דהיינו ר"ע המשיך ללמוד וללמד בבית האסורים. [המקור למעשה זה נמצא בירושלמי יבמות פרק יב ה"ח יע"ש].

ולפ"ז ודאי שהמהלך הזה לא נכון.

ולמסקנא נראה שהמהלך שאמרנו הוא הכי מתיישב בפשט הסוגיא [וכמו שמשמע ממהרש"א והעיון יעקב] ולא צריך להסתבך אם כל מיני הסברים מפותלים ולא נכונים, התורה היא אמת וצריך ישרות בלימוד. וה' ברוך הוא יאיר ענינו.